

Γεώργιος Ζούμης Δοβρές	Τζούρης Μπούλιζου
Νικόλαος Χατζῆ Γε. Πισπίρουγλους δὲ καὶ γράφας	Πανταζῆς Στρατηλαρίου Βεκύλης Ζαγορίου
Γεώργιος Οίκονόμου Φραγγάδες	'Αθανάτιος Στούπης Κάτω Σουδενῶν
'Αναστάσιος Μπακόλα Μαννασσῆ	'Αναστάσιος Π. Δάσκαλος Κάτω Σουδενῶν
Χριστόδουλος Κορ. Μανναδένδρη	Οίκονόμου Τζερβάρη
Για. Μπόρογλους Δόλιανη	Χριστος Σολωμός Τζερβάρη
Τόλιος Ἰωάν. Δόλιανη	'Αναγνώστης Δούρηλη Ἀνω Σουδενῶν
Θανάσης Ἀναγνώστης Δομαχάρη	Χριστόδουλος Καν. Ἀνω Σουδενῶν
Ἐξαρχος Τζιρνέσι	Γεώργιος Ἰωάν. Φλαμπουράρι
Ιωάννης Χοιζ. Μανναδένδρη	Δημήτριος Μουζούμης Καρνιά
Δῆμος Ἰωάννης Μπαζάκας Βίτζας κάτω μαχαλᾶς	Πανταζῆς Στρατηλαρίου Βεκύλης Ζαγορίου μερινῷ διι τίναι τίσον

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Θ. ΠΕΤΣΙΟΥ

X

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

‘Ως ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐσημείωσο, μετὰ τὴν συγγραφὴν τῆς προκειμένης πραγματείας καὶ τὸν πρόχειρον καταρτισμὸν πίνακος ἐρωτημάτων, ὃς εἴθισται, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς περισυλλογῆς τοῦ κατὸς τόπους Ἡπειρωτικοῦ ἐθιμοδικαίου, ἔλαβον γνῶσιν τοῦ κειμένου τῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Αθηνῶν σοβαρᾶς ἀνακοινώσεως τοῦ Παππούλια, ἡς ἴδιότερον τεῦχος ἀπεστάλη μοι ἐναγγος ὑπὸ τοῦ φίλου Ἀκαδημεικοῦ. “Ἐπεινσα, ως εἰκός, νὰ λάβω ὥτε ὅψιν τὰ ἐν αὐτῇ ἐκτεθειμένα καὶ νὰ συμπληρώσω διο τὴν ἀνάγκη τὰς παρὰ πόδας σημειώσεις καὶ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ἐρωτηματολόγιον.

Τὰ ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Παππούλια εἰλημμένα ἐρωτήματα σημειῶ δι’ ἀστερίσκου προτασσομένου τῶν ἀριθμῶν τοῦ ἐμοῦ πίνακος, ἐπιτάσσω δὲ ἐκάστοτε ἐν παρενθέσει τοὺς αὗξοντας ἀριθμοὺς τοῦ πίνακος τοῦ Παππούλια πρὸς ἀντιβολήν.

Συστηματικῶς ἐτήρησα κατὰ τὴν ταξινόμησιν τῶν ἐρωτημάτων πειράν
ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν παραδεδεγμένην εἰς πέντε κλάδους διαιρεσιν τοῦ ἀστικοῦ δικαιίου. ‘Ως πρὸς τὸν τρόπον δὲ τῶν ἐρωτημάτων προετίμησα χάριν τοῦ ἑνιαίου ὑφους τὸν ἐνεστῶτα χρόνον, καίπερ ἔχων τὴν βεβαιότητα διι πλειστα τῶν ἐθίμων, περὶ ὃν τίθεται ἐρώτημα, δὲν ὑφίστανται πλέον, προῦπάρξαντα πολλαχοῦ, ἀλλὰ καταργηθέντα ως προσκρούοντα εἰς τὸ νέον νομοθετικὸν καθεστώς τῆς χώρας. Εἰς τὰς ἀκαντήσεις δέον ν’ ἀναγραφῆ. Εφ’ δοσον εἶναι γνωστή, ἡ περίοδος τῆς ἵσχυος τοῦ ἐθίμου, ως καὶ διχρόνος τῆς καταργήσεως αὐτοῦ.

'Ερωτήματά τινα ἀνήκοντα κατ' αὐστηρὰν συστηματικὴν κατάταξιν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, προετίμησα νὰ παραθέσω ἐν συνεχείᾳ πρὸς ἄλλα συναφῆ ἐρωτήματα πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἀπαντήσεων καὶ ἀποφυγὴν συγχύσεως τοῦ ἀπαντήσοντος.

I. ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Α' 'Ικανότης πρὸς δικαιοκτησίαν¹⁾ καὶ δικαιοπραξίαν²⁾ 'Ανηλικότης.

1. Πότε θεωρεῖται ἀδόχομένη ἡ πρὸς κτῆσιν δικαίων (δικαιωμάτων) ίκανότης τοῦ ἀνθρώπου;
2. Εἴδισται κατὰ τὸν τοκετὸν νὰ δίδωνται ὑπὸ συγγενῶν καὶ φίλων δῶρα (φλωρία ἢ ἄλλα τιμαλφῆ ἀντικείμενα); Δίδονται ἀδιαφόρως κατὰ πάντα τοκετὸν ἢ μόνον ἐπὶ πρωτοτόκων ἢ μόνον κατὰ τὴν γέννησιν ἀρρένων;
3. Τὰ δῶρα ταῦτα, δσάκις δίδονται, θεωροῦνται ἀνήκοντα εἰς τὸ νεογνὸν ἢ εἰς τὴν μητέρα; "Ἔχει ἐπ' αὐτῶν δικαίωμά τι ὁ πατήρ;
4. Εἴδισται νὰ δίδωνται καὶ ἐπ' ἄλλαις εὐκαιρίαις δῶρα εἰς τὰ τέκνα;
5. (25) Ἡ εἰς τὸ ἀνήλικον τέκνον διδομένη δωρεὰ ἀνίκει εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν πατέρα;
6. (25) Ἡ εἰς τὸ ἀνήλικον τέκνον κληρονομικῷ δικαιώματι περιερχόμενη περιουσία ἀνίκει εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν πατέρα;
7. Εἰς τὰς ἀνωτέρω δύο περιπτώσεις (5 καὶ 6) γίνεται διάκρισις μεταξὺ ἀρρένων καὶ θηλέων;
8. (25) Εἰς τὰς αὐτὰς δύο περιπτώσεις (5 καὶ 6) ἐὰν τὰ περὶ ὅν ὁ λόγος περιουσιακὰ ἀντικείμενα ἀνήκωσιν εἰς τὸ τέκνον, ἔχει ἐπ' αὐτῶν δικαιώματά τινα ὁ πατήρ καὶ ποῖα;
9. Μέχρι ποίου ἔτους τοῦ βίου θεωροῦνται ἀνήλικα τὰ ἀρρενα καὶ μέχρι ποίου ἔτους τὰ θήλεα τέκνα;

¹⁾ Δικαιοκτησία καὶ ίκανότης πρὸς δικαιοκτησίαν ἢ καὶ δικαιοκτητικὴ ίκανότης. Ήροτείνω πρὸς καθιέρωσιν τοὺς ὅρους τούτους ὡς ἀπλουστέρους καὶ σαφεστέρους παντὸς ἄλλου, ἀντιστοιχοῦντας δὲ πρὸς τὸν γερμανικὸν ἐπιστημονικὸν ὅρον Rechtsfähigkeit, καθὼς καὶ οἱ καθιερώθεντες ἵδη ἐν τῇ Ἑλληνικῇ νομικῇ γλώσσῃ ὅροι «ίκανότης πρὸς δικαιοπραξίαν» ἢ καὶ «δικαιοπρακτικὴ ίκανότης» ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸν γερμανικὸν ὅρον Geschäftsfähigkeit. Άφ'οῦ ἐγένετο δεκτὸς ὁ ὅρος «δικαιοπραξία», ἄλλὰ προετιμήθη ἐν τῷ Σχεδίῳ Ἐλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος [1922] ὁ ὅρος «νομικὴ ίκανότης». Ο ὅρος οὗτος εἶναι ἀτυχῆς καθότι «νομικὴν ίκανότητα» λέγοντες νοοῦμεν τὴν περὶ τὴν νομικὴν ἐπιστήμην δεινότητα (γερμ. juristische Fähigkeit) καὶ ὅχι τὴν ίκανότητα πρὸς κτῆσιν δικαίων (δικαιωμάτων, Rechtsfähigkeit).

- * 10. (2) Διαχρίνονται οἱ ἀνήλικοι εἰς ἀνήβους καὶ ἐφήβους καὶ τίς ἡ πρὸς δικαιοπραξίαν ἵκανότης ἑκατέρων ἢν εἶναι ἄρρενες ἢ ἢν εἶναι θῆλεις;
11. Ἡ δήλωσις τοῦ ἀνηλίκου διὰ τῆς ὅποιας μόνον νόμιμος δι’ αὐτὸν ωφέλεια προκύπτει, ἔχει ἴσχὺν καὶ ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀντιπροσώπου;
12. (26) Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου δι’ ἴδιας ἐργασίας κτώμενα ἀνήκουσιν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν πατέρα; Ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς τὸ τέκνον τίνα δικαιώματα ἔχει ἐπ’ αὐτῶν δικαίωμα;
13. Ὅφεισταται συνήθεια νὰ στέλληται ὁ ἀνήλικος εἰς τὴν ἔνην πρὸς ἐργασίαν ἢ ἐκμάθησιν τέχνης παρὰ συμπολίτῃ ἢ φίλῳ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ βάσει συνεννοήσεων μεταξὺ τούτων; Ποῖα τὰ ἐπακόλουθα ἔὰν ὁ ἀνήλικος ἀρνηθῇ νὰ τηρήσῃ τὰ συμπεφωνημένα ὑπὸ τοῦ πατρός;

Β' Ἐνηλικότης.

14. (1) Ἀπὸ ποίας ἡλικίας ἀρχεται ἡ ἐνηλικότης;
15. Ὅπάρχει διάκρισις προκειμένου περὶ ἀρρένων καὶ θηλέων ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνηλικότητος καὶ ποία;
16. Ὁ ἐνηλικος κέκτηται πλήρη ἐλευθερίαν δράσεως ἢ παραμένουν παρὰ τῷ πατρὶ δικαιώματά τινα λόγῳ τοῦ ἐν Ἡπαίρῳ ἔξαιρετικοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς σεβασμοῦ καὶ τίνα εἶναι ταῦτα;

Γ' Ἀφάνεια.

17. Εἴθισται δπως ἐν περιπτώσει ἀποδημίας τινὸς καὶ ἐλλείψεως εἰδήσεων περὶ αὐτοῦ ἐπὶ μακρὰ ἔτη, κηρύσσηται οὗτος ἀφανῆς ἢ τεθνεὼς καὶ χάνῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἢ τινὰ μόνον τούτων καὶ ποία;
18. Μετὰ πόσων ἔτῶν ἀπουσίαν καὶ ἐλλειψιν εἰδήσεων καὶ κατὰ τίνα τύπον γίνονται τὰ ἀνωτέρω;

Δ' Παραγραφή.

19. (74) Ὅφεισταται συνήθεια νὰ παραγράφωνται ὠρισμέναι ἀξιώσεις καὶ ποῖαι καὶ μετὰ πόσον χρόνον;

II. ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

Α' Κυριότης.

- * 20. (58) Ὁ καλῆ τῇ πίστει ἀγοράσας πρᾶγμά τι παρὰ τοῦ μὴ κυρίου, ἦτοι ὁ ἀγνοῶν ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν ἀνῆκε τῷ πωλητῇ, καὶ παρα-

λαβὼν αὐτό, καθίσταται ἀμέσως κύριος, τοῦ τέος χυρίου μὴ δυναμένου νὰ διεκδικήσῃ παρ' αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὶ μόνον κατὰ τοῦ πωλητοῦ δυναμένου νὰ στραφῇ;

- * 21. (50) Προκειμένου περὶ δικαιοπραξίας, ἀντικείμενον ἔχούσης τὴν μεταβίβασιν κυριότητος καὶ καταρτιζομένης ὑπὸ τῶν μερῶν ἐγγράφως, θεωρεῖται ἡ κυριότητος μεταβιβασθεῖσα ἀμα τῇ καταρτίσει τοῦ ἐγγράφου;
- * 22. (60) Εἴθισται ἐξὶ πωλήσεως ἀκινήτου νὰ ἔχωσιν ὥρισμένα πρόσωπα τὸ δικαίωμα ὅτος προτιμηθῶσιν ὡς ἀγορασταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ τίνα ταῦτα;
- * 23. (61) Τὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρῳ ἐν ἀριθμῷ 22 (60) εἰς προτίμησιν δικαιούμενα πρόσωπα κατὰ τίνα τρόπον λαμβάνουσι γνῶσιν τῆς ἐπικειμένης πωλήσεως ἵνα ἐναπίσωσι τὸ δικαίωμα αὐτῶν; Ἐντὸς πόσου χρεού δύνανται νὰ ἐνασκήσωσιν αὐτὸν καὶ τί συμβαίνει ἐὰν μὴ γνωστοποιηθείσης αὐτοῖς τῆς ἐπικειμένης πωλήσεως δὲν ἦδυνηθησαν νὰ ἐνασκήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο;
- * 24. (62) Δύναται νὰ κτηθῇ κυριότητος διὰ χρησικτησίας καὶ πόσος χρόνος ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο;
- * 25. (63) Κατὰ τίνα τρόπον συντελεῖται ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀγροτικῶν ἀκινήτων καὶ πῶς κανονίζεται ἡ μεταξὺ γαιοκτημόνων καὶ καλλιεργητῶν σχέσις;

B' 'Εμπράγματος ἀσφάλεια.

- * 26. (24) Τίνα τὰ δικαιώματα τοῦ δι' ἐμπραγμάτου ἀσφαλείας ἐξησφαλισμένου πιστωτοῦ, ἐὰν οὗτος δὲν ἴκανοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ὁφειλέτου, καὶ δὴ α') δικαιοῦται νὰ προβῇ εἰς πώλησιν τοῦ ἀντικειμένου κρατῶν ἐκ τοῦ τιμήματος τὰ ὁφειλόμενα αὐτῷ καὶ ἐπιστρέψον τὸ ὑπόλοιπον τῷ ὁφειλέτῃ, ἢ β') καθίσταται κύριος δλοκλίρου τοῦ ἀντικειμένου ἀδιαφόρως τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἢ γ') δικαιοῦται νὰ ἐπιληφθῇ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ἀντικειμένου ἢ αὐτὸς νὰ ποιῆται χρῆσιν αὐτοῦ, μέχρις οὖν ἴκανοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ὁφειλέτου, ἀδιαφόρως ἂν τὰ εἰσοδήματα ἢ ἡ ἀξία τῆς χρήσεως ἀνταποκρίνωνται πρὸς τὸν ὁφειλόμενον τόκον;
- * 27. (65) Εἴθισται ἐπὶ ἐνεχύρῳ νὰ συμφωνῆται ὅτι ὁ πιστωτὴς ἀντὶ τόκων νὰ ποιῆται χρῆσιν τοῦ πράγματος; ἀπαντᾷ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ καὶ ἐπὶ ἀκινήτων;

III. ENOXIKON ΔΙΚΑΙΟΝ

A' Συμβάσεις.

- * 28.(66) Υπάρχουσι συμβάσεις, αἵτινες διὰ νὰ εἶναι ὑποχρεωτικαὶ πρέπει νὰ καταρτίζωνται ἐγγράφως ἢ πρὸ μαρτύρων, καὶ τίνες εἶναι αὗται;
- * 29.(67) Πῶς ἀποδεικνύεται ἡ προφορικῶς καταρτισθεῖσα σύμβασις;
- * 30.(68) Ἐπὶ συμβάσεως ἐγγράφως καταρτιζομένης ἀπαιτεῖται ἡ πρόσληψις μαρτύρων ἢ ἡ σύμπραξις ἀρχῆς τινος;
- * 31.(69) Διὰ νὰ εἶναι ἰσχυρὴ ἡ ἐγγράφως καταρτιζομένη οὐμβασις ἀπαιτεῖται νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τῶν συμβαλλομένων, δπότε τί συμβαίνει ἐάν δὲ ἕτερος ἢ καὶ ἀμφότεροι εἶναι ἀγοράμιατοι;

B' Συμβατικὴ ποινὴ καὶ ἀρραβών.

- * 32.(70) Πρὸς ἔξαστράλισιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐν τῇ συμβάσει ὑπεσχημένων εἴθισται νὰ συνομολογήται χρηματικὴ ποινὴ κατὰ τοῦ ἀθετοῦντος καὶ ποῖον τὸ μέτρον αὐτῆς;
- * 33.(71) Εἴθισται κατὰ τὴν κατάρτισιν συμβάσεων (καὶ τίνων;) νὰ δίδηται ἀρραβών; δοθέντος δὲ ἀρραβῶνος δικαιοιῶται ἐκάτερος τῶν συμβαλλομένων ν' ἀποστῆται τῆς συμβάσεως, διότε ἐάν μὲν δὲ δοὺς ἀφίσταται ἀποβάλλει τὸ δοθέν, ἐάν δὲ δὲ ἡ λαβὴν ἀποδίδει αὐτὸ διπλοῦν;

Γ' Ἐγγύησις.

- * 34. (72) Ἐπὶ ἐγγυήσεως δικαιοῦται δὲ πιστωτὴς νὰ στραφῇ κατ' ἐκλογὴν κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ κατὰ τοῦ ὁφειλέτου, ἢ ὑποχρεοῦται νὰ στραφῇ πρῶτον κατ' αὐτοῦ καὶ ἐάν δὲν ἔχει παρατηθῆναι τότε νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ;
- * 35. (73) Ἐάν πλείονες ἐγένοντο ἐγγυηταὶ δύναται δὲ πιστωτὴς νὰ ζητήσῃ παρ' οἷουδήποτε ἐξ αὐτῶν διλόχληρον τὸ ὁφειλόμενον;

Δ' Συνεταιρισμός.

36. Ποῖος εἶναι δὲ συνήθης τύπος τοῦ συνεταιρισμοῦ;
37. Κατὰ τίνα τρόπον παταρτίζεται δὲ συνεταιρισμός; Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ δι' ἐγγράφου ἢ πρὸ μαρτύρων ἢ πῶς ἄλλως;
38. Εἴθισται δὲ οἰκογενειακός συναιτερισμὸς καθ' ὃν τὰ μέλη τῶν πλαγίων γραμμῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ὑποχρεοῦνται νὰ ἔξακολουθήσωσι μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἀνιόντων αὐτῶν τὸν ὑπάρχειαν τα συνεταιρισμὸν τούτων;
39. Εἴθισται δὲ κληρονομικὸς οὕτως εἶπειν συνεταιρισμός, καθ' ὃν οἱ

- κατιόντες δέο δὴ πλειόνων ἐταιρίων ὑποχρεοῦνται νὰ ἔξακολουθήσωσι τὴν ἐταιρείαν ἀπαρεγκλίτως καὶ μετὰ θάνατον τούτων;
40. Τί συμβαίνει εἰς τὰς ἀνωτέρω δύο περιπτώσεις (38 καὶ 39) ἐάν τις δὲν θελήσῃ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ κρατοῦντα ἢ συμπεφωνημένα ὑπὸ τῶν πρώτων ἐταιρίων;

Ε' Συμβιβασμὸς καὶ διαιτησία.

41. Εἴθισται μεγάλη χρῆσις τῶν θεσμῶν τούτων;
42. Κατὰ τίνα τρόπον γίνεται συνήθως ἡ διαιτησία καὶ τίνες καὶ ὑπὸ τίνον δρίζονται διαιτηταί;
43. Τί συμβαίνει ἐάν τις τῶν διαφερομένων δὲν συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν διαιτητῶν;

IV. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

A' Μνηστεία.

44. (3) Υπάρχει ἄκομη ἡ συνήθεια νὰ μνηστεύωσιν οἱ γονεῖς τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας;
45. (4) Δίδεται ἀρραβών κατὰ τὴν σύστασιν μνηστείας καὶ ὑπὸ τίνος;
46. (4) Εἰς τί συνίσταται δ διδόμενος ἀρραβών;
47. Κατὰ τίνα τρόπον ἡ τύλον γίνεται ἡ σύστασις μνηστείας;
48. Διὰ τίνας λόγους καὶ κατὰ τίνα τρόπον λύεται ἡ μνηστεία;
49. Μετὰ πόσον χρόνον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἐτέρου τῶν μνηστήρων δικαιοῦνται δ ἐπιζῶν νὰ μνηστευθῇ ἐκ νέου;
- * 50. (5) Τίς ἡ τύχη τοῦ ἀρραβώνος λυθείσης τῆς μνηστείας α') θανάτῳ τοῦ ἐτέρου τῶν μεμνηστευμένων ἡ κοινῇ αὐτῶν συναινέσει; β') μονομερῶς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ἀνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας; γ') μονομερῶς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου, ἀλλ' ἐνεκα δεδικαιολογημένης αἰτίας;
- * 51. (6) Ο ἀδικαιολογήτως ἀφιστάμενος τῆς μνηστείας ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τῷ ἐτέρῳ ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀδικαιολογήτου λύσεως τῆς μνηστείας προσγενομένην αὐτῷ προσβολήν;
52. Υφίσταται ἡ μνηστή μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς μνηστείας ἡθικήν τινα μείωσιν («φιλημένη»);

B' Γάμος.

53. Κατὰ ποῖον κατώτατον ὅριον ἡλικίας δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμου κοινωνίαν οἱ ἀρρενες καὶ κατὰ ποῖον αἱ θήλειαι;
54. (7) Ποία εἶναι ἡ συνήθης ἡλικία, καθ' ᾧ έρχονται εἰς γάμου κοινωνίαν οἱ ἀρρενες καὶ εἰς ποίαν ἡλικίαν ὑπανδρεύονται συνήθως αἱ θήλειαι;

55. Μέχρι τίνος ἡλικίας τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων τέκνων εἶναι ἀναγκαῖα ἡ πρὸς γάμον αὐτῶν συναίνεσις τοῦ πατρὸς ἢ τούτου μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου συγγενοῦς καὶ τίνος;
56. Εἴθισται καὶ μετὰ τὴν ἐνηλικότητα τῶν τέκνων ἡ πρὸς γάμον αὐτῶν συναίνεσις τοῦ πατρός;
- 57.(27) Ὅπαρχει συνήθεια ὅπως ὁ πατὴρ δίδῃ τῷ νυμφευομένῳ υἱῷ οἰκοσκευὴν ἢ ἄλλα τινὰ ἀντικείμενα (καὶ τίνα;) ἢ παρέχῃ αὐτῷ κατοικίαν;
- 58.(12) Ὅφεισται συνήθεια ἡ ὑποχρέωσις ὅπως παρέχηται προὶξ (τράχωμα, προϊκίον) εἰς τὴν ὑπανδρευομένην θυγατέρα;
- 59.(13) Εἰς τίνας ἐπιβάλλεται, μετὰ τὸν πατέρα, ἡ ὑποχρέωσις πρὸς σύστασιν προικός καὶ κατὰ ποίαν τάξιν;
- 60.(15) Εἰς τί συνίσταται κυρίως ἡ προὶξ; Δίδεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς εἶδη περιουσιακὰ (ἴματισμοῦ, οἰκοσκευῆς) ἢ καὶ εἰς χρήματα καὶ εἰς ιτήματα;
61. Ὅπαρχει συνήθεια καθορίζουσα τὸ ἀνώτατον δριον τῆς προικός, ὡς ἐν Ζαγορίῳ κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς Κοινῆς Συνελεύσεως τοῦ 1832, ἢ ἄλλοι τινὲς περιορισμοὶ ὡς πρὸς τὴν προῖκα;
- 62.(14) Πῶ; κανονίζεται τὸ μέτρον τῆς προικός; μήπως ὑπάρχει προτίμησις ὡς πρὸς τὴν πρεσβυτέραν θυγατέρα, διδομένης αὐτῇ ἀπάσης ἢ τοῦ πλείστου τῆς περιουσίας τοῦ πατρός, ἢ μήπως εἴθισται νὰ λαμβάνῃ αὐτῇ ὡς προῖκα τὴν προῖκα τῆς μητρὸς αὐτῆς;
- 63.(21) Ὅπαρχει συνήθεια νὰ συνιστᾶται ὑπὲρ τῆς νύμφης πρόγαμιος δωρεὰ καὶ πότε καὶ κατὰ τίνας τύπους γίνεται καὶ εἰς τί συνίσταται αὕτη;
64. Εἴθισται ὁ καταρτισμὸς τῶν λεγομένων προικοσυμφώνων καὶ κατὰ τίνας τύπους γίνονται ταῦτα;
- 65.(14) Ὅφεισται συνήθεια ὅπως ὁ γαμβρὸς καταβάλλῃ εἰς τὸν πατέρα ἢ, τούτου μὴ ὑπάρχοντος, εἰς τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης (καὶ τίνας καὶ κατὰ τίνα τάξιν;) χρηματικόν τι ποσὸν κατὰ τὸν γάμον (τὰ ἀρχαῖα «ἔδνα»);
66. Εἴθισται ἡ ἐγκατάστασις τοῦ γαμβροῦ ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ τῆς νύμφης (ἐσώγαμβρος) καὶ ὑπὸ τίνας ὄρους;
67. Δύναται νὰ εἰσέλθῃ τις ὡς ἐσώγαμβρος ὑπαρχουσῶν ἀγάμων ἔτι θυγατέρων ἐν τῷ πενθερικῷ οἴκῳ;
68. Ὅπορχεοῦται ὁ ἐσώγαμβρος νὰ προικίσῃ τὰς ἀγάμους γυναικαδέλφις ἀποθανόντων τῶν γονέων αὐτῶν καὶ μὴ ὑπαρχόντων ἀδελφῶν;

69. (8) Ἐὰν ὁ γάμος ἐπετεύχθη διὰ παρενθέτου προσώπου (προξενητοῦ) δικαιοῦται αὐτὸς εἰς ἀμοιβήν; παρὰ τίνος καταβάλλεται αὗτη καὶ ποῖον τὸ ἀγώνατον αὐτῆς ὅριον;
70. Εἴθισται ἡ ἔμεσος ἀποκομπὴ τῆς νύμφης ἐὰν δὲν εὑρεθῇ παφθένος καὶ ἐπανολωθεῖ ταχέως ἡ λέσις τοῦ γάμου;
71. Υφίσταται ἡ καὶ ἡ ἐν ὑπατιότητος αὐτῆς διαζευγνυμένη ἥθη κήν τινα μείωσιν;
72. Μετὰ πόσου χρόνου ὅπο τῆς λύσεως τοῦ γάμου δικαιοῦται ἡ χήρα ἢ ἡ διαζευγμένη νέαν τοῖς κοινωνίαν;
73. (10) Ποία ἡ ἀπίδοσις τοῦ γάμου εἰς τὰς περιουσιακὰς τῶν συζύγων σχέσεις; Εἰπέρχεται διὰ τοῦ γάμου μεταβολὴ τις τῆς ίδιας περιουσιακῆς καταστάσεως ἐκατέρου τῶν συζύγων καὶ ποία;
74. Υφίσταται ὁ θεσμὸς τῆς περιουσιακῆς κοινοκτημοσύνης τῶν συζύγων ἢ ὁ ἀντίθετος τοῦ ἀπολύτου περιουσιακοῦ χωρισμοῦ;
75. Μή ὅντων γνωστῶν τῶν θεσμῶν τούτων τί κρατεῖ ὡς πρὸς τὰς περιουσιακὰς τῶν συζύγων σχέσεις;
76. (16) Ποῖος εἶναι κύριος τῆς προικὸς διαρκούσης τῆς συζυγίας, ὁ ἀνήρ ἢ ἡ γυνὴ ἢ ἀμφότεροι;
77. (17) Υφισταμένης τῆς συζυγίας ἐπιτρέπεται ἡ ἀπαλλοτροφίας τῆς προικὸς καθδλού ἢ ἐν μέρει καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους;
78. (11) Τίς ἔχει συνεστῶτος τοῦ γάμου τὴν διαχείρισιν τῆς ἔξωπρον περιουσίας τῆς συζύγου, αὖτη ἢ ὁ σύζυγος, καὶ ἐὰν οὕτος, κατηγταὶ αὐτοδικαίως τὸ δικαιώμα τῆς διαχειρίσεως ἢ εἰδικῇ συνανέσει τῆς συζύγου;
79. (21) Ποῖα δικαιώματα ἔχει ὁ σύζυγος ἐπὶ τῆς προγάμου δωρεᾶς συνεστῶτος τοῦ γάμου;
- * 80. (9) Ἐχει ἡ ἔγγαμος γυνὴ ἀπόλυτον ἰκανότητα πρὸς σύνταψιν δικαιοπραξίας, ίδιᾳ δανείου, ἀπαλλοτριώσεως ἔξωπρον κινητοῦ ἢ ἀκινήτου, ἢ δεῖται πρὸς τοῦτο τῆς συναινέσεως τοῦ συζύγου;
- * 81. (22) Εἴθισται ἡ ὑπὸ τοῦ συζύγου καταβολὴ τῷ μετ' αὐτοῦ συζευγνυμένη παρθένῳ δώρῳ τινὸς διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθενίας αὐτῆς (θεώρητον); Ποῖον τὸ μέτρον αὐτοῦ καὶ τίνα τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα τῆς γυναικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου;
- * 82. (23) Εἴθισται ἡ ὑπὸ τῆς χήρας καταβολὴ τῷ μετ' αὐτῆς συζευγνυμένῳ ἀγάμῳ δώρῳ τινὸς (παλλικαριάτικον); ποῖον τὸ μέτρον αὐτοῦ καὶ τίνα τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα τοῦ λαβόντος συνεστῶτος τοῦ γάμου;

Δ' Περιουσιακὰ ἐπακόλουθα λυομένου τοῦ γάμου.

- 83.(18,19,21) Λυομένου τοῦ γάμου ἔνεκα θανάτου τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων εἰς τίνα περιέρχεται ἡ προὶξ ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ ἀνδρὸς καὶ εἰς τίνα περιέρχεται αὐτῇ ὡς καὶ ἡ πρόγαμος δωρεὰ ἐν περιπτώσει θανάτου τῆς γυναικός; Τί συμβαίνει ἐὰν ὑπάρχωσι τέκνα;
- 84.(18,20,21) Λυομένου τοῦ γάμου διὰ διαζυγίου εἰς τίνα περιέρχεται ἡ προὶξ, ἐὰν ἡ λύσις ἐπῆλθεν ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἀνδρός, καὶ εἰς τίνα περιέρχεται αὐτῇ, ὡς καὶ ἡ πρόγαμος δωρεά, ἐὰν ἡ λύσις ἐπῆλθεν ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς γυναικός;
- * 85.(22,23) Τίς ἡ τύχη τῶν ὑπ' ἀριθμοὺς 81 καὶ 82 ἀναφερομένων δώρων μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἔνεκα θανάτου τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων ἡ διαζεύξεως;

Ε' Πατρικὴ ἔξουσία.

- 86.(24) Ὑπάρχει συνήθεια ὅπως μετὰ τοῦ πατρὸς ἡ κωλυομένου τούτου (ἔνεκεν ἀποδημίας, βαρείας - πνευματικῆς ἴδιως - ἀσθενείας, φυλακίσεως) ἐνασκῆ τὴν πατρικὴν ἔξουσίαν καὶ ἡ μήτηρ;
87. Ὑφίσταται συνήθεια ὅπως ἀπόντος ἡ κωλυομένου τοῦ πατρὸς ἐνασκῆ τὴν πατρικὴν ἔξουσίαν ὁ πατρῷος πάππος;
88. Τίνα τὰ ἐκ τῆς πατρικῆς ἔξουσίας ἀπορρέοντα δικαιώματα;
89. Πότε λήγει ἡ πατρικὴ ἔξουσία τοῦ πατρὸς ἡ οἰουδήτινος ἄλλου ἐνασκοῦντος αὐτήν;
90. Δύναται ὁ πατὴρ ἔνεκα σοβαρῶν λόγων (καὶ τίνων;) νὰ ἀποκλεισθῇ τῆς ἐνασκῆσεως τῆς πατρικῆς ἔξουσίας καὶ ὑπὸ τίνος; καὶ κατὰ τίνα τρόπον;
91. 28) Εἰς ποῖον περιέρχεται ἡ πατρικὴ ἔξουσία μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς;
- * 92.(29) Ὑπάρχουσι καὶ ἔτεροι λόγοι ἐπιφέροντες τὸ τέλος τῆς πατρικῆς ἔξουσίας, οἷον ἡ ἐνηλικότητος, ὁ γάμος, ἡ χωριστὴ ἀπὸ τῶν γονέων οἰκησις;
- * 93.(30) Ἡ ἀγαμος διατελεῖ ἀδιαφόρως τῆς ἡλικίας αὐτῆς ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ πατρὸς, τούτου δὲ ἀποθανόντος ὑπὸ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τίνος;
- * 94.(31) Δύναται ὁ πατὴρ διὰ πρᾶξεως ἐν ζωῇ ν' ἀποκηρύξῃ τὸ τέκνον του; ἡ τοιαύτη πρᾶξις περιβάλλεται διὰ τύπου τινός; ὑπὸ τίνας προϋποθέσεις ἐπιτρέπεται καὶ τίνα ἀποτελέσματα ἔχει;

Ζ' Υἱοθεσία καὶ ἀδελφοποιία.

- 95.(32) Εἰς ποίας περιπτώσεις ἐπιτρέπεται ἡ υἱοθεσία καὶ ποῖα εἶναι τὰ νομικὰ καὶ ἡθικὰ ἐπακόλουθα αὐτῆς;
96. Ὑπάρχει ἔθιμον καθ' ὃ δύναται πᾶς ἄτεκνος νὰ υἱοθετήσῃ ἡ δέον ὁ υἱοθετῶν νὰ εἶναι ἔγγαμος;

97. Δύναται ἡ ἀτεκνος χήρα νὰ υἱοθετήσῃ καὶ ὑπὸ τίνας προϋποθέσεις;
98. Ὅπάρχουσι περιορισμοί τινες (καὶ ποῖοι;) ὡς πρὸς τὴν ἥλικινην τοῦ υἱοθετοῦντος καὶ τοῦ υἱοθετουμένου;
- * 99.(33) Ἐπαντῇ ἡ ὑπὸ δύο ἢ πλειοτέρων προσώπων συνομολόγησις σχέσεως ἀδελφῶν (ἀδελφοποιία), τίς δὲ τύπος τῆς συστάσεως καὶ τίνα τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς;

Z' Ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία.

100. Εἶναι γνωστοὶ οἱ θεσμοὶ τῆς ἐπιτροπείας καὶ τῆς κηδεμονίας καὶ ὑπὸ τίνας προϋποθέσεις καὶ κατὰ τίνας τύπους συνιστῶνται;
- * 101.(34) Ὁ πατὴρ μόνον διὰ διαθήκης αὐτοῦ δύναται νὰ διορίσῃ ἐπιτροπον τῶν ἔαυτοῦ τέκνων, ἢ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ διὰ πράξεως ἐν ζωῇ;
102. Τίνα πρόσωπα συνήθως προτιμῶνται ὡς ἐπιτροποι ἢ κηδεμόνες;
- * 103.(35) Μὴ δρίσαντος τοῦ πατρὸς ἐπιτροπον τινες καὶ κατὰ τίνα σειρὰν καλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἀνηλίκων;
- * 104.(36) Ἡ μήτηρ γενομένη ἐπιτροπος τῶν ἔαυτῆς τέκνων καὶ ἔρχομένη εἰς νέον γάμον διατηρεῖ τὴν ἐπιτροπείαν; ἐὰν δὲ διατηρῇ αὐτὴν δὲ νέος σύζυγος καθίσταται συνεπίτροπος;
- 105.(39) Τίνα τὰ δικαιώματα καὶ τινες αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ κηδεμόνος;
106. Εἶναι γνωστὸς ὁ θεσμὸς τοῦ παρεπιτρόπου ἢ συμβούλου τῆς ἐπιτρόπου μητρὸς καὶ τίνα τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις αὐτοῦ;
107. (37) Ὅπάρχει ὁ θεσμὸς τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου;
108. (38) Ὅπὸ τίνας προϋποθέσεις συγκαλεῖται τὸ συγγενικὸν συμβούλιον καὶ παρὰ τίνων ἀπαρτίζεται συνήθως;
109. (39) Τίνες ὑποβάλλονται κατὰ κανόνα ὑπὸ κηδεμονίαν;
- H' Διατροφή.**
110. Ὅπάρχει ὑποχρέωσις διατροφῆς καὶ τίνων πρὸς τίνας;
111. Κατὰ τίνα συγγενικὴν σειρὰν καὶ ὑπὸ τίνας προϋποθέσεις ὑφίσταται ἡ ὑποχρέωσις αὗτη;

V. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

A' Διαδοχὴ ἐξ ἀδιαθέτου.

112. Τίς εἶναι ἡ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὴ τάξις;
- 113.(43) Τὰ τέκνα κληρονομοῦσιν ἐξ ἵσου ἢ εἶναι διάφορον τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀναλόγως τοῦ γένους ἢ τῆς ἥλικίας ἢ τῆς προσωπικῆς καταστάσεως; Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ τίνα λόγον δρίζεται τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἐνδὸς ἐκάστου τέκνου;
114. Ἐν περιπτώσει προαποβιώσεως τέκνου τινὸς τοῦ κληρονομου-

- μένου κατὰ τίνα μοῖραν συγκληρονομοῦσιν οἱ ἐν ζωῇ ὑπάρχοντες κατιόντες τοῦ τέκνου ἐκείνου;
115. "Εχει ἡ ἔξωπροικισθεῖσα ἔγγαμος θυγάτηρ χληρονομικὸν δικαίωμα καὶ ποῖον;
- *116.(46) Ἡ προικισθεῖσα δύναται συνεισφέρουσα τὴν ἑαυτῆς προῖκα νὰ συγκληρονομήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ἢ μήπως ὑποχρεοῦται νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὴν προῖκα, ἢν ἔλαβεν;
117. "Εχει ὁ ἐσώγαμβρος ἴδιον χληρονομικὸν δικαίωμα καὶ ποῖον;
118. "Εχει ὁ υἱοθετηθεῖς πλῆρες ἢ περιωρισμένον χληρονομικὸν δικαίωμα καὶ ποῖον;
- *119.(44) Τὰ τέκνα εἴτε ἄρρενα εἶναι εἴτε θήλεα δικαιοῦνται νὰ χληρονομήσωσιν ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς, ἢ μήπως τὰ μὲν ἄρρενα τὸν πατέρα, τὰ δὲ θήλεα τὴν μητέρα;
- *120.(45) Εἴθισται ἡ πατρικὴ οἰκία νὰ περιέρχηται εἰς ὥρισμένον τέκνον, οἷον εἰς τὸν πρεσβύτερον ἢ εἰς τὸν νεώτερον υἱόν, ἢ νὰ δίδηται ὡς προὶξ εἰς τὴν πρεσβυτέραν ἢ εἰς τὴν νεωτέραν θυγατέρα;
- *121.(47) Ἐν τῇ διανομῇ τῆς χληρονομίας συνυπολογίζεται πᾶν διτι ὁ υἱὸς ἔλαβε ζῶντος τοῦ πατρὸς παρ' αὐτοῦ δι' ἐνέργειαν ἰδίας ἐπιχειρήσεως ἢ διά τινα τῶν ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 57 (27) ἀναφερομένων λόγων;
- 122.(48) Ἐλλείψει κατιόντων τίνες καλοῦνται εἰς τὴν χληρονομίαν (γονεῖς, πάπποι, ἀδελφοί;) καὶ κατὰ τίνα τάξιν καὶ μοῖραν;
- *123.(49) Ἐκ τῶν ἀνιόντων καλοῦνται εἰς τὴν χληρονομίαν καὶ οἱ πρὸς μητρὸς ἢ μόνον οἱ πρὸς πατρός;
- 124(50) Ἐλλείψει ἀνιόντων καὶ ἀδελφῶν τίνες τῶν συγγενῶν καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ καὶ κατὰ τίνα τάξιν καὶ μοῖραν καλοῦνται εἰς τὴν χληρονομίαν;
- 125.(51) Ἐλλείψει τελείᾳ συγγενῶν εἰς τίνα περιέρχεται ἡ χληρονομία;
126. Μήπως ὑπάρχει ἐν τῇ προηγουμένῃ περιπτώσει ὑπὸ τὴν ἀπίθανον προϊπόθεσιν τῆς ἀνοχῆς τῆς χυριάρχου ἐξουσίας χληρονομικὸν κατ' ἔθιμον δικαίωμα τῆς κοινότητος ἢ τῆς ἐκκλησίας ἢ εὐαγγοῦς τινος καθιδρύματος;
- 127.(52) Συγκληρονομεῖ ὁ ἐπιζῶν σύζυγος τὸν ἀποβιώσαντα μετὰ τῶν ἄλλων χληρονόμων τούτου καὶ κατὰ τίνα μοῖραν;
- 128.(53) Υφίσταται εἰδικὴ τις πρόνοια διὰ τὴν ἀπορον καὶ ἀπροικον χήραν ἢ μήπως οὐδεμία τοιαύτη γίνεται διάκρισις;
- *129.(54) Ἡ εἰς τὴν χληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος συμμετοχὴ τοῦ ἐπιζῶντος συζύγου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑπάρξεως τέκνων ἢ οὐ;

*130.(55) Ἐν ᾧ περιπτώσει δὲ ἐπιζῶν σύζυγος συμμετέχει τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποθανόντος, διατηρεῖ τὸ ἐκ ταύτης κτηθὲν μόνον ἐφόσον παραμένει ἐν τῇ χηρείᾳ;

*131.(56) Ἀποθανόντος τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων, ἀποθανόντος δὲ ὕστερον καὶ τοῦ τέκνου αὐτῶν πρὸ τῆς συμπληρώσεως ὥρισμένης ἡλικίας (καὶ τίνος;) ἢ ἐκ τοῦ ἀποθανόντος γονέως περιελθοῦσα τῷ τέκνῳ περιουσία περιέρχεται εἰς τὸν ἐπιζῶντα γονέα ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος, ἢ μήπως ἐφαρμόζεται ἄλλο τι εἶδος διαδοχῆς;

Β' Διαδοχὴ ἐκ διαθήκης.

132. Είναι ἐκ μεγάλης χρήσει δὲ θεσμὸς τῆς διαθήκης;
133. Εἴθισται ἡ ἴδιογραφος καὶ ἀνευ μηρτύρων διαθήκη;
- 134.(40) Πόσα εἴδη διαθηκῶν ὑπάρχουσι καὶ κατὰ τίνα τρόπον καταρτίζονται αἱ διαθῆκαι ἐκάστου εἴδους;
- 135.(41) Δικαιοῦνται οἱ γονεῖς νὰ διαθέσωσι κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ἴδιαν περιουσίαν ἢ ὑποχρεοῦνται νὰ καταλείψωσιν ὥρισμένον μέρος αὐτῆς εἰς τοὺς κατιόντας ἢ ἐλλείψει τοιούτων εἰς ἄλλους ἐγγὺς συγγενεῖς καὶ τίνας;
- *136.(42) Εἴθισται οἱ γονεῖς καὶ ἄλλως ἢ διὰ διαθήκης νὰ κανονίζωσι τὴν μεταξὺ τῶν ἑαυτῶν κατιόντων διανομὴν τῆς κληρονομίας;
137. Δικαιοῦνται οἱ γονεῖς ν' ἀποκληρώσωσι τὸ ἴδιον τέκνον καὶ διὰ τίνας λόγους;

Γ' Κληρονομικαὶ συμβάσεις.

- 138.(57) Ἀπαντᾶ συμφωνία μεταξὺ τῶν συζύγων, καθ' ἣν μὴ ὑπαρχόντων τέκνων ὁ ἐπιζῶν ἀνὴρ θέλει κληρονομήσει τὴν ἀποβιώσουσαν γυναῖκα καὶ ἡ ἐπιζῶσα γυνὴ θέλει κληρονομήσει τὸν προαποβιώσαντα ἄνδρα; Δύναται τοιαύτη συμφωνία νὰ γίνῃ καὶ μετὰ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου;

VI. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

139. Ὅτι ἡ συνήθεια ἐπὶ Τουρκοκρατίας (καὶ ἕως πότε ὑφίστατο;) νὰ ἐπιβάλλωνται ποιναὶ εἰς τοὺς παραβαίνοντας τὰ κατ' ἔθιμον γραπτὸν ἢ ἄγραφον ἵσχυοντα καὶ προτιμῶντας νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὴν κυρίαρχον ἔξουσίαν;
140. Εἰς ποίας ἄλλας εἰδικὰς περιπτώσεις ἐπεβάλλοντο ποιναί;
141. Ποίας φύσεως ἦσαν αἱ ποιναὶ αὗται (ἐκκλησιαστικαί, κοινωνικαί, χρηματικαί;) καὶ ὑπὸ τίνος ἐπεβάλλοντο;
142. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἐκτέλεσις τῶν ποινῶν τούτων;

Τὰ ἀνωτέρω ἔρωτήματα, εἰλημμένα κατ' ἐκλογὴν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ τῶν νομικῶν ἀναγκῶν, ἃς δημιουργεῖ δὲ εἴποτε σφριγῶν κοινωνικὸς τῶν ἀνθρώπων βίος, ἀπευθύνονται πρὸς πάντα λόγιον καὶ φιλόπατριν 'Ηπειρώτην, ἄλλα καὶ πρὸς πάντα "Ἐλληνα γνωρίζοντα τυχὸν καλῶς, ἐνεκα μακρᾶς ἐν 'Ηπείρῳ διαμονῆς ἢ ἐνεκεν εἰδικῶν μελετῶν, τὰ ἡπειρωτικὰ ἔθιμα καὶ δυνάμενον νὰ δώσῃ ἀκριβεῖς καὶ εὐστόχους ἀπαντήσεις. Πᾶσα ἀπάντησις, καὶ ἀπλῶς καὶ ἀφελῶς γεγραμμένη, σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, ἔσεται εὑπρόσδεκτος. Περιττὸν ἥγοῦμαι νὰ ἔξαρω, δτι καὶ αἱ εἰδήσεις περὶ ζητημάτων μὴ ἀγαφερομένων ἐν τῷ προτεταγμένῳ πίνακι, ότι ἀποτελέσωσιν ἐπίσης πολύτιμον εἰς τὸ ἔργον συμβολήν. Ἡ δὲ συμπλήρωσις τῶν ἔλλείψεων τοῦ προχείρου τούτου πίνακος ἀνατίθεται εἰς τὴν κρίσιν καὶ τὴν πολυμάθειαν εἰδικωτέρων ἀνδρῶν, φιλούντων τὴν 'Ηπειρον καὶ τὴν 'Ελλόδα καὶ θεραπευόντων τὴν Ἰστορίαν καὶ τὴν 'Επιστήμην.

Τερματίζων τὸν πίνακα τοῦτον ἐπαναλαμβάνω δτι τὰ τεθέντα ἔρωτήματα δὲν ἐκπροσωποῦσιν εἰμὴ πολλοστημόριον τῶν θεμάτων τοῦ ἔθιμικοῦ δικαίου, τὰ δποῖα δύνανται νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὸν φακὸν τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνης. Δι' ἐκατοντάδων ἀλλων ἔρωτημάτων θὰ ἦδύνατο νὰ δγκωθῇ δ καταρτισθεὶς κατάλογος. Ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει εἰς πᾶσαν ἀπόπειραν, μάλιστα δὲ εἰς τὴν πρώτην, δριά τινα, τῶν δποίων ἡ ὑπέροβασις γίνεται ἐνίστε ἀντὶ καλοῦ, κακοῦ πρόξενος. "Οταν ζητῇ τις πολλά, δὲν ἐπιτυγχάνει συνήθως οὐδὲ ὅλιγα. Μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἀριστον, ἔλεγον σοφώτατα οἱ ἀρχαῖοι. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰ τεθέντα ἔρωτήματα, ἐὰν ἐπισταλῶσιν ἐν ἀφθονίᾳ, ὡς εὔχομαι καὶ ἐλπίζω, θὰ δώσωσιν ἀφορμὴν πρὸς θέσιν νέων ἔρωτημάτων καὶ οὕτω δύναται νὰ συνεχισθῇ ἡ ἔρευνα ἐπὶ μακρόν, ἥτινι θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἐπιστημονικὴ ταξινόμησις καὶ ἐκμετάλλευσις τῆς συγκεντρωθησομένης ὕλης. Καὶ δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα mutatis mutandis ὡς κατακλεῖδα δσα ἔγραψεν δ αἰωνίας μνήμης ἀξιος ἐκεῖνος v. Mautner (ἐνθ' ἀνωτ. I, 103) λίαν ἐπίκαιρα καὶ νῦν, καίπερ πρὸ αἰῶνος περίπου γραφέντα: «Δὲν σκοπῶ νὰ γράψω ἐνταῦθα Ἰστορίαν τοῦ ἐν 'Ηπείρῳ Ἰσχυραντος ἔθιμικοῦ δικαίου. Δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός. Σκοπὸν ἔχω νὰ συντελέσω μόνον, ὡς ὑπέδειξα καὶ ἀνωτέρω, εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν καὶ περισυλλογὴν τῶν ἐν 'Ηπείρῳ σφριζωμένων λειψάνων ἔθιμικοῦ δικαίου, ἐπὶ τῶν δποίων θὰ δύνανται βραδύτερον νὰ στηριχθῶσιν οἱ μέλλοντες νὰ ευγράψωσι τὴν Ἰστορίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ Δικαίου, ἔργον δυσχερές μέν, ἄλλα καὶ μέγα καὶ ἔνδοξον».

'Εν Βερολίνῳ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1927.